

# BARIŞ KELİMESİNİN ETİMOLOJİK-ANALİTİK İNCELEMESİ

**Prof. Dr. Muhittin Eliaçık,**  
*Kırıkkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi*  
*melicik63@kku.edu.tr*

***Anahtar kelimeler:*** Barış, Varış, İslâm, Selam, Etimoloji.

Barış kelimesi öz Türkçe bir kelime olup Arapça s-l-m kökünden gelen İslâm, selâm, müsâlemet gibi kelimelerle uyum içinde bulunmaktadır. Gelmiş geçmiş dünya dilleri etimolojik olarak incelendiğinde dikkat çekici bir etimolojik uyum dikkati çekmektedir. Barış kelimesi Türkçenin en eski ve önemli kaynağı olan Divanu Lugati't-Türk'te geçmekteyse de henüz İslâm, selam anlamında kullanılmayıp: "olar bir bikre barışdı=onlar birbirilerine gittiler" anlamında geçmektedir. Bununla birlikte bu kelime daha sonraları silm karşılığı olarak Harezmi Türkçesinde kullanılmış ve Mukaddimetü'l-Edeb adlı eserde "barış-(varış-), birlikte gitmek" anlamını vermiştir. Bu kelimenin coğrafya değişikliğinden dolayı manaca bir evrimle ve gelişmeye uğradığı görülmekle beraber "bir->vir-, eb>ev, seb>sev-" gibi, birçok kelimedede gerçekleşen Türkçenin en önemli özelliği olan ses değişiminin bu kelimedede varış- değil, barış- olarak kaldığı ve b-v değişiminin gerçekleşmediği görülmektedir. Bunun sebepleri tartışılabilirse de bu tebliğin konusu değildir. Sonuç olarak yüzyıllar geçtikçe bu kelimenin silm anlamına evrildiği ve 15. yüzyıl Çağatay Türkçesinde "barış-" fiilinin "biriyle ilişkisini düzeltip barışmak" anlamında kullanıldığı görülmektedir. Bundan dolayı bu fiilin manevi bir evrilmeye uğradığı, metaforik bir anlam

kazandığı söylenebilir. Günümüz çağdaş Türk lehçelerinde de barış kelimesi ‘birbirine ziyarete gidip gelmek (Tatar), gidip gelmek (Kazak), karşılıklı gidip gelmek (Kırgız) anlamlarında geçmektedir. Ayrıca, barış- fiili birçok kaynaktan keliş- fiiliyle birlikte kalıplaşarak kullanılmıştır. Dolayısıyla barış- fiili "Karşılıklı gidip gelmek, uyuşup anlaşmak ve barışmak" anlamında öz Türkçe bir fiil-isim olup, birbirini ziyaret edip görüşmeyi ifade eder. Bilindiği üzere, selam alıp verme de bir barıştır ve İslâm bundan dolayı barış dinidir. Yani, birbirine gidip gelmeyi, birbirini dinleyip anlamayı, kaynaşmayı emreder. Bunun için “şu şununla asla bir araya gelemes, bir arada bulunamaz” gibi birbirine kapıları kapama, araya set ve duvar örme, kesinlik ifade eden sert sözler söyleme İslâm’da yasaklanmıştır. Set çekme ve duvar örme ancak ilkelerde ve hakla dürüstlükten taviz vermemede olabilir. Bunun dışında kapı kapatıp araya duvar örme, birbirine sırt çevirme barışa aykırıdır. İnsanların bayramlarda birbirlerine gidip gelmeleri işte bunun için önemlidir ve “bayram”da ziyaret bunun için bir barıştır. Bayramlarda diyalog oluşur ve anlaşmaya varılıp barışa erişilir. Kardeşlik ve sevginin yolu budur. Ülkelerdeki büyük ve ağır sorunların temelinde de hep “barışmamak, birbirine gidip-gelmemek” olsa gerektir. İnsanların birbirlerini suçlayıp kavga etmeleri de hep, birbirilerini ziyaret etmemeleri, yani barışmamaları/varışmamaları/görüşmemeleri yüzündendir.

İşte bu bildiride bütün bunlar “barış-/varış-“ fiili ve kelimesi üzerinde etimolojik ve analitik bir tahlille birlikte incelenip ortaya konulacaktır. Bunun için çeşitli bilim dallarından manzum ve mensur bazı eserler seçilip incelenecek ve çalışmada tartışma ve sonuç bölümleri bulunacaktır.